

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS **pārbaudes lietā Nr.2022-12-4F** Rīgā

10.03.2022.

Nr. 6-6/5

[persona A]
[e-pasta adrese]

Par efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājumu fiziskās personas maksātnespējas procesā

Tiesībsargs saņēma Jūsu 2022.gada 9.februāra iesniegumu (reģistrēts 10.02.2022 ar Nr.225) par cilvēka pamattiesību pārkāpumiem maksātnespējas procesā.

Iesniegumā norādāt, ka saistībā ar pretlikumīgām darbībām Jums iepriekš piederošā komercsabiedrībā SIA [...] pret Jums tika celta prasība par zaudējumu piedziņu, kā rezultātā Jums nācās iesniegt tiesā fiziskas personas maksātnespējas procesa pieteikumu. Norādāt, ka par Jūsu maksātnespējas procesa administratoru tika iecelts [persona B]. Norādāt, ka maksātnespējas procesa administratoram [personai B] sniedzāt informāciju par radušos situāciju un skaidrojāt, ka Jūsu maksātnespēja ir cēlusies dēļ prasības tiesā, kas celta uz viltotu dokumentu pamata. Norādāt, ka telefonsarunā [persona B] Jūs informēja, ka lietā iesaistītie citi maksātnespējas procesa administratori viņam ir pazīstami, līdz ar ko nekādas darbības pret šīm personām netiks veiktas. Turklāt tikāt brīdināts, ka Jūsu rīcības dēļ var nākties ciest Jūsu mātei, atņemot viņai mājokli, kas arī realizējās prasībās celšanā pret viņu. Norādāt, ka maksātnespējas procesa administrators [persona B] neveica nekādas darbības, lai maksātnespējas procesā atgūtu nepieciešamos naudas līdzekļus, tāpēc bijāt spiests pats sagatavot un iesniegt prasības tiesā pret divām personām. Ņemot vērā, ka atrodaties fiziskas personas maksātnespējas procesā, tiesas nepieņēma Jūsu sūdzības, pieprasot [personas B] piedalīšanos tiesas procesos, vai arī viņam sniegt atļauju Jums uzturēt prasības tiesā. [persona B] nedz sniedza Jums atļauju uzturēt prasību, nedz arī pats iestājās lietās prasītāja statusā. Par šiem gadījumiem iesniedzāt sūdzības Maksātnespējas kontroles dienestā, kas atzina Jūsu sūdzības par nepamatotām. Norādāt, ka Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumu pārsūdzējāt Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā, kur tiesa uzskatīja iesniegto sūdzību par nepamatotu. Norādāt, ka otro sūdzību Maksātnespējas kontroles dienests atteicās izskatīt, pamatojot ar to, ka [persona B] vairs nav maksātnespējas procesa administrators. Norādāt, ka savā vēstulē Maksātnespējas kontroles dienests atsauca uz Maksātnespējas kontroles dienesta 2022.gada 17.janvāra lēmumu Nr.[1], ar kuru [persona B] ir atcelts no administratora amata. Norādāt, ka 2022.gada 31.janvārī nosūtījāt Maksātnespējas kontroles dienestam iesniegumu ar lūgumu nosūtīt Jums minētā lēmuma kopiju, ko Jums atteica. Norādāt, ka minētais lēmums

tomēr nonāca Jūsu rīcībā, kurā citstarp norādīts, ka [persona B] ir atceļams no administratora amata, jo savā profesionālajā darbībā ar savu rīcību ir radījis pamatotas šaubas par administratora pilnvaru godprātīgu izmantošanu. Norādāt, ka šī iesnieguma sagatavošanas brīdī joprojām atrodaties fiziskas personas maksātnespējas procesā, bez pieejas tiesai, lai celtu prasības pret personām, kuru prettiesiskas rīcības rezultātā esat nokļuvis maksātnespējīgas personas statusā. Norādāt, ka esat zaudējis savu vienīgo dzīvesvietu, naudas līdzekļus, ticis pakļauts šantāžai no [personas B] puses, kā arī prettiesiskai rīcībai, pret kuru Jums nav nekādu iespēju pretoties un aizstāvēt savas tiesības. Tāpat norādāt, ka nupat jau divus gadus esat pakļauts ilgstošai spīdzināšanai. Norādāt, ka pašreizējā situācijā esat izsmēlis visas aizstāvības iespējas Latvijā. Lūdzat tiesībsargam iesaistīties notiekošajā un sniegt Jums atbalstu, lai veicinātu cilvēka pamattiesību pārkāpumu novēršanu. Vienlaikus lūdzat tiesībsargam rast iespēju Jums sniegt jebkādu informatīvu atbalstu prasības sagatavošanai Eiropas Cilvēktiesību tiesai par cilvēka pamattiesību pārkāpumiem, kas varētu izpausties kā informācija par līdzīgām prasībām no Latvijas un citām Eiropas dalībvalstīm.

Ar tiesībsarga 2021.gada 2.decembra vēstuli Nr.6-2/865 tikāt informēts, ka sūdzības par maksātnespējas procesa administratora rīcību gadījumā Jums visupirms ir jāizmanto valstī izveidotais iekšējais tiesību aizsardzības mehānisms. Konkrētajā gadījumā tā bija sūdzība Maksātnespējas kontroles dienestam un nepieciešamības gadījumā pārsūdzība tiesā. Tāpat tikāt informēts, ka gadījumā, ja pēc šī tiesību aizsardzības mehānisma iziešanas uzskatīsiet, ka tas nav bijis Jums pieejams vai pietiekami efektīvs, būsiet tiesīgs atkārtoti vērsties pie tiesībsarga, pievienojot lietā pieņemto dokumentu kopijas. Iepazīstoties ar Jūsu iesnieguma saturu un tam pielikumā pievienotajiem dokumentiem, secināms, ka minēto tiesību aizsardzības mehānismu esat izmantojis un tas Jums nav bijis pozitīvs, pēc kā atkārtoti esat vērsies pie tiesībsarga.

Ievērojot minēto, tiesībsargs **ierosina pārbaudes lietu Nr.2022-12-4F** par tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājumu fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Savukārt, kas attiecas uz Jūsu sūdzībām par aizskartajām īpašuma tiesībām un tiesībām uz pieeju tiesai, tiesībsargs savu izvērtējumu nav tiesīgs veikt, jo to pamatā esošie apstākļi attiecas uz lietas izskatīšanu pēc būtības. Proti, tas, vai Jūsu īpašuma tiesības ir pienācīgi aizsargātas un tiesības uz pieeju tiesai nodrošinātas, ir tieši atkarīgs no kompetento iestāžu sniegtā izvērtējuma sūdzību izskatīšanas ietvaros, ko tiesībsargs nav tiesīgs pārvērtēt. Taču tiesībsargs var sniegt savu vērtējumu tam, vai process, kādā tika lemts par Jūsu tiesību uz īpašumu aizskārumu un pieeju tiesai, ir bijis Jums pieejams un efektīvs. Visbeidzot daļā, kas attiecas uz sūdzībām par veikto spīdzināšanu, tiesībsargs vēš uzmanību, ka nedz iesniegumā, nedz tam pielikumā pievienotajos dokumentos nav redzama tāda informācija, kas liecinātu par apstākļiem saistītiem ar spīdzināšanu vai cietsirdīgu apiešanos.

1. Visupirms vēlos Jums norādīt, ka atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 83.pantam “tiesneši ir neatkarīgi un vienīgi likumam padoti”. Arī likuma “Par tiesu varu” 10.panta pirmā daļa nosaka, ka “spriežot tiesu, tiesneši ir neatkarīgi un pakļauti tikai likumam”. Valsts iestādēm, sabiedriskajām un politiskajām organizācijām, citām juridiskajām un fiziskajām personām ir pienākums respektēt un ievērot tiesu neatkarību un tiesnešu neaizskaramību. Nevienam nav tiesību pieprasīt no tiesneša atskaiti vai paskaidrojumus par to, kā izskatīta konkrētā lieta, vai arī apspriedes laikā izteikto viedokļu izpaušanu (likuma “Par tiesu varu” 11.panta pirmā un trešā daļa). Kā atzīts juridiskajā doktrīnā, tad tiesas (tiesnešu) neatkarību raksturo neatkarība no valsts iestādēm un tas, ka tiesa balsta savu spriedumu uz brīvi veidojušos viedokli par lietas faktiskajiem un tiesiskajiem

apstākļiem¹. Turklāt spriedumam, kas stājies likumīgā spēkā, ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu (likuma “Par tiesu varu” 16.panta otrā un ceturtā daļa).

Līdz ar to norādu, ka tiesībsarga kompetencē neietilpst tiesas nolēmumu tiesiskuma pārvērtēšana pēc būtības un par minētās lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem tiesībsargs nav tiesīgs izdarīt savu vērtējumu, jo tas būtu rupjš tiesu varas neatkarības principa pārkāpums. Šis nosacījums ir vienlīdz kā attiecināms arī uz pārējiem tiesu pieņemtajiem nolēmumiem Jūsu lietas sakarā.

2. Satversmes 92.panta pirmais teikums paredz, ka “ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā”. Tāpat arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6.panta 1.punkts nosaka, ka “ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā [...]”. Interpretējot Satversmes 92.panta pirmo teikumu, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka “tajā minētais jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, „taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un „taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta”². Taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus elementus – savstarpēji saistītas tiesības. Tajā ietilpst, piemēram, tiesības uz pieeju tiesai, pušu līdztiesības un sacīkstes principi, tiesības tikt uzklautam, tiesības uz motivētu tiesas spriedumu, kā arī tiesības uz pārsūdzību.³

Konvencijas 13.pants nosaka, ka “ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, ir pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu aizsardzību no valsts institūciju puses, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot publiskos dienesta pienākumus”. Līdz ar to, kā pamatnosacījums, lai varētu vērtēt, vai personai ir tikusi nodrošināta efektīva tiesību aizsardzība no valsts puses, ir kāds cits pamattiesību pārkāpums. Vienlaikus Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) ir atzinusi, ka cita Konvencijas noteikuma pārkāpuma konstatēšana ne vienmēr ir priekšnoteikums 13.panta piemērošanai⁴, tādējādi atsevišķos gadījumos vērtējot Konvencijas 13.panta iespējamo pārkāpumu bez citu pamattiesību pārkāpuma konstatēšanas.

Ievērojot minēto un atbilstoši Jūsu iesnieguma saturam, tiesībsargs konkrētās lietas apstākļos pārbaudīs sūdzības par maksātnespējas procesa administratora rīcību tiesību aizsardzības mehānisma efektivitāti jautājumos, kas attiecas uz Jūsu tiesībām uz pieeju tiesai, tiesībām tikt uzklautam, tiesībām uz motivētu nolēmumu, kā arī tiesībām uz pārsūdzību.

Nemot vērā, ka Jūs iesniedzāt divas atsevišķas sūdzības par maksātnespējas procesa administratora rīcību, to izvērtēšanas mehānisma efektivitāte tiks veikta par katru atsevišķi.

3. 2021.gada 22.novembra sūdzība Maksātnespējas kontroles dienestam

Nav strīda, ka saistībā ar Jūsu 2021.gada 22.novembra sūdzību Jums tika nodrošināta pieeja tiesai un Jūs varējāt izmantot tiesības uz pārsūdzību, ko realizējāt ar 2021.gada 20.decembra sūdzību tiesai par Maksātnespējas kontroles dienesta 2021.gada 16.decembra

¹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 142.lpp, 86.punkts.

² Satversmes tiesas 2014.gada 3.aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2013-11-01 11.punkts.

³ Satversmes tiesas 2017.gada 8.marta sprieduma lietā Nr.2016-07-01 28.1.punkts. Citēts pēc Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija sprieduma lietā Nr.2009-93-01 8.3.punkta.

⁴ Sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 2.decembra sprieduma lietā “Ratushna v. Ukraine”, pieteikums Nr.17318/06, 85.punktu.

Jums negatīvo lēmumu. Tāpat tiesībsargs konstatē, ka tiesības tikt uzklausītam Jums šajā sūdzības procesā nav tikušas ierobežotas.

Savukārt, kas attiecas uz Jūsu tiesībām uz motivētu nolēmumu, tiesībsargs, iepazīstoties ar Maksātnespējas kontroles dienesta 2021.gada 16.decembra lēmumu Nr.[2] un Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2022.gada 8.februāra spriedumu lietā Nr.[C-1], konstatē, ka tie ir motivēti un katrā no tiem ir sniegta pienācīga argumentācija. Vienlaikus secināms, ka Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa savā 2022.gada 8.februāra spriedumā pēc būtības ir pievienojusies Maksātnespējas kontroles dienesta secinājumiem un argumentiem, papildus neizvērtējot plašāku motivāciju. Tomēr šajā sakarā norādāms, ka no ECT judikatūras izriet, ka pienākums motivēt savu nolēmumu nav tulkojams tā, ka būtu pienākums detalizēti atbildēt uz jebkuru procesa dalībnieka argumentu, un pamatojuma detalizētība nolēmumos var atšķirties atkarībā no konkrētās lietas apstākļiem un lēmuma būtības. Tomēr atbrīvojums no pienākuma atrunāt jebkuru procesa dalībnieka argumentu skatāms kopsakarā ar nosacījumu, ka nolēmuma pamatojumam jābūt tādām, lai procesa dalībnieki saprastu, ka to argumenti ir sadzirdēti. Tāpēc ECT norādījusi, ka nolēmumā noteikti būtu jāsniedz vērtējums tiem procesa dalībnieka argumentiem, kuri ir būtiski un/vai kurus procesa dalībnieks pats izvirzījis kā galvenos savas pozīcijas pamatošanai⁵.

Ievērojot minētās ECT atziņas un to, ka savā sūdzībā tiesai par Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumu neesat izvirzījis tādus jaunus argumentus, kas lietā ir būtiski un kuriem noteikti būtu jāsniedz tiesas vērtējums, tiesībsargs nekonstatē efektīva tiesību aizsardzības nodrošinājuma pārkāpumu arī daļā, kas attiecas uz tiesībām uz motivēta nolēmuma saņemšanu.

4. 2022.gada 3.janvāra sūdzība Maksātnespējas kontroles dienestam

Kā secināms no Jūsu 2022.gada 3.janvāra sūdzības satura, tad tās pamatā pēc būtības ir tie paši apstākļi, ko jau norādījāt savā 2021.gada 22.novembra sūdzībā. Uz to Jūsu uzmanību vērta Maksātnespējas kontroles dienests savā 2022.gada 27.janvāra atbildē. Līdz ar to šī atzinuma 3.punktā minētās garantijas un to nodrošinājums ir jau ticis izvērtēts un papildu skaidrojumu nav nepieciešams sniegt. Turklāt Maksātnespējas kontroles dienests norādīja, ka ar *Maksātnespējas kontroles dienesta 2022.gada 17.janvāra lēmumu Nr.[1] [persona B] ir atcelts no administratora amata. Maksātnespējas kontroles dienests 2022.gada 24.janvārī ir vērsies tiesā ar pieteikumu par [personas B] atcelšanu no Jūsu fiziskās personas maksātnespējas procesa. Tiesas kompetencē ir izvērtēt Maksātnespējas kontroles dienesta pieteikumu un lemt par jauna maksātnespējas procesa administratora iecelšanu Jūsu fiziskās personas maksātnespējas procesā.*

Līdz ar to informēju, ka pēc administratora maiņas (sk. Maksātnespējas likuma 24.pantu) Jūsu fiziskās personas maksātnespējas procesā tiks iecelts jauns maksātnespējas procesa administrators, kurš būs atbildīgs par tiesiska un efektīva maksātnespējas procesa norisi.

Ievērojot šajā atzinumā iepriekšminētos apstākļus, **tiesībsargs nekonstatē tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājuma fiziskās personas maksātnespējas procesā pārkāpumu.**

5. Visbeidzot, kas attiecas uz Jūsu lūgumu tiesībsargam nodrošināt Jūs ar nepieciešamo informāciju pieteikuma iesniegšanā ECT, norādu, ka tiesībsargs Jūsu lietā nevar darboties kā juridiskās palīdzības sniedzējs un vākt nepieciešamos pierādījumus, lai pamatotu savu

⁵ ECT 2005.gada 24.maija sprieduma lietā "Buzescu v. Romania", iesnieguma Nr.61302/00, 67.punkts un 2007.gada 28.jūnija sprieduma lietā Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg", iesnieguma Nr.76240/01, 89. un 96.punkts.

argumentāciju ECT. Šajā sakarā Jums ir tiesības vērsties pēc juridiskās palīdzības pie privāti praktizējoša jurista vai zvērināta advokāta, ar kuru varat noslēgt sadarbību un risināt visus sev neskaidros un problemātiskos jautājumus.

Vienlaikus tiesībsargs var Jums sniegt vispārīgu informāciju par kārtību sūdzības iesniegšanā ECT. Atbilstoši Konvencijas 34.pantam Jūs varat vērsties ECT, ja uzskatāt, ka Latvijas Republika ir pārkāpusi Jūsu tiesības, kas noteiktas šajā Konvencijā vai tās protokolos.

Konvencijas 35.pants noteic lietu pieņemamības kritērijus. Proti, tiesa var izskatīt lietu vienīgi tad, ja ir izsmeltas visas iekšējās apstrīdēšanas vai pārsūdzības iespējas vispārāzīto starptautisko tiesību normu izpratnē un ja sūdzība ir iesniegta četru mēnešu laikā, skaitot no dienas, kad ticis pieņemts galīgais lēmums minētajā lietā.

Tiesa neizskata anonīmas sūdzības vai sūdzības, kas iepriekš jau izskatītas ECT vai bijušas pakļautas citai starptautiskai izmeklēšanas vai mierizlīguma procedūrai un nesatur nekādus būtiski jaunus faktus. Papildus tam, tiesa patur tiesības atteikties pieņemt sūdzības, kuras tā atzīst par acīmredzami nepamatotām vai tādām, ar ko ļaunprātīgi tiek izmantotas individuālās sūdzības iesniegšanas tiesības. Tāpat arī tiesa var atteikties pieņemt sūdzību, ja uzskata, ka sūdzības iesniedzējs nav cietis būtisku kaitējumu. Visbeidzot uzsveru, ka sūdzības iesniegšanā ir jāievēro sūdzības noformēšanas prasības.

Informēju, ka ECT saitē <http://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/lav> ir pieejami būtiskākie materiāli sūdzības sagatavošanai. Apsverot iespēju vērsties ECT, aicinu Jūs iepazīties ar:

1) Konvenciju latviešu valodā:

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_LAV.pdf;

2) ECT sagatavoto informatīvo materiālu:

http://echr.coe.int/Documents/Questions_Answers_LAV.pdf;

3) vadlīnijām sūdzības veidlapas aizpildīšanai:

http://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_LAV.pdf;

4) testu sūdzības pieļaujamības pirmšķietamai izvērtēšanai:

http://www.echr.coe.int/Documents/Applicants_Checklist_LAV.pdf;

5) ECT interneta datu bāzi HUDOC, kurā var atrast nepieciešamo informāciju par ECT nolēmumiem:

[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).

Informēju, ka sūdzība ir iesniedzama, izmantojot ECT sūdzības veidlapu:

<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/forms/lav&c=>.

Vienlaikus vēlos uzsvērt, ka ECT nevarēs atcelt nacionālās tiesas vai institūcijas pieņemto nolēmumu, taču tā var konstatēt personas cilvēktiesību pārkāpumu un lemt par atlīdzinājuma piešķiršanu.

Ar šo atzinumu pārbaudes lieta tiek pabeigta.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons